

บทที่ 5

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์และปัจจัยที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์อัลบั้มภาพออนไลน์

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์อัลบั้มภาพออนไลน์และกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) จำนวนทั้งหมด 40 คน และผู้วิจัยได้เตรียมโครงสร้างคำถามสำหรับการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และอัดเทปเก็บไว้ แต่หากเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ไม่ประสงค์ให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ผู้วิจัยจึงจะใช้การสัมภาษณ์ผ่าน instant message โดยผู้วิจัยเลือกใช้ MSN Messenger เนื่องจากเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของ Hotmail และผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (textual analysis) ประกอบกัน เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์ และเพื่อค้นหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดอัลบั้มภาพออนไลน์ โดยแบ่งเป็นสองหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์

5.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดอัลบั้มภาพออนไลน์

5.1 กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์

การวิจัยการสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์เป็นการวิเคราะห์กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ผ่านทางเนื้อหา หรือระบบต่างๆที่ทางเว็บไซต์จัดขึ้น ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์ของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ทั้งสิ้น

การสร้างอัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะการเกิดความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคลที่ทำให้บุคคลนั้นมีลักษณะที่ โดดเด่นไม่ซ้ำแบบใคร ซึ่งในการสร้างสรรค์อัลบั้มภาพออนไลน์นั้น เป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งเป็นการก่อร่างตัวตนขึ้น

Erikson(1968) ได้นิยามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ไว้ว่า เป็นเอกลักษณ์ และการผสมผสานทุกแง่มุมของตัวตน รวมทั้งการมีสำนึก (conscious) และไร้สำนึก (unconscious) และนิยามต่อไปว่าเป็นการตอบคำถามของปัจเจกบุคคลว่า "ฉันคือใคร?" และหากอัตลักษณ์ คือการรวบรวมประการต่างๆ ของแง่มุมทั้งหมด

ของปัจเจกบุคคลว่า "ฉันคือใคร?" และหากอัตลักษณ์ คือการรวบรวมประการต่างๆ ของแง่มุมทั้งหมดของ "Who am I?" แล้ว การสร้างอัตลักษณ์ (Identity Formation) ก็คือกระบวนการของการรวมตัว และก่อร่างชิ้นส่วนของตัวตน ไปสู่ความเป็นเอกลักษณ์ (unique being) และ Erikson ได้กล่าวว่าการสร้างอัตลักษณ์ หมายถึงกระบวนการที่ตั้งอยู่ในแก่นของความเป็นปัจเจก และเป็นความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างตัวตนภายใน (inner self) และ โลกภายนอก (outer world)

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการสร้างอัตลักษณ์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยี หรือกล่าวได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ของตัวตนกับเทคโนโลยี โดยเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งอาจรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม (conscious and unconscious) แล้วเริ่มก่อร่างตัวตนโดยผ่านกระบวนการสร้างจากเทคโนโลยีการถ่ายภาพ และการสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ ซึ่งถือเป็นการก่อร่างตัวตนที่เป็นตัวตนในชุมชนเสมือนแห่งนี้ โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึงตัวตนของกลุ่มตัวอย่าง และสอบถามถึงกระบวนการผลิตอัลบั้มภาพออนไลน์ จนไปถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อนำมาตอบปัญหานำวิจัยว่าการสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์เป็นอย่างไร

กิตติ กันภัย (2543) กล่าวว่า CMC เกิดขึ้นในบริบทที่ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร (anonymous) แต่ถ้าให้เวลาไม่นานนัก คนจะค่อยๆ สร้าง "อัตลักษณ์ on-line" (on-line identities) ขึ้นมาได้ การศึกษา CMC หลายชิ้นให้ความสำคัญกับคำถามที่ว่า ผู้ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ปกปิดเพศ (genders) บุคลิกภาพ (appearances) รสนิยมทางเพศ (sexual orientation) และลักษณะแสดงตัวตนที่แท้ รวมทั้งสร้างอัตลักษณ์ซ้อน (multiple identities) ขึ้นมาได้อย่างไร

จะเห็นได้ว่าการที่ปัจเจกบุคคลได้เข้ามาในพื้นที่สาธารณะใหม่ๆ อย่างอัลบั้มภาพออนไลน์ปัจเจกบุคคลจะสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ผ่านทางการสร้างสรรค์อัลบั้มภาพออนไลน์ ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์อัลบั้มภาพออนไลน์ในแต่ละขั้นตอนเพื่อวิเคราะห์ว่าในขั้นตอนต่างๆ นั้น ผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ได้สร้างอัตลักษณ์ของตนเองผ่านกระบวนการในแต่ละขั้นอย่างไร จากการวิเคราะห์เว็บไซต์ที่เปิดให้บริการอัลบั้มภาพออนไลน์ทั้งสามเว็บไซต์ และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง พบว่าการสร้างอัตลักษณ์ ในอัลบั้มภาพออนไลน์มีกระบวนการดังต่อไปนี้

- 5.1.1 ขั้นตอนการตระหนักรู้ (realization)
- 5.1.2 ขั้นตอนการสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์
- 5.1.3 ขั้นตอนการเผยแพร่ตัวตน และตัวตนแทน (representation)
- 5.1.4 ขั้นตอนการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 5.1.5 ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

5.1.1 ขั้นตอนการตระหนักรู้ (realization)

ขั้นตอนการตระหนักรู้ คือ การที่เจ้าของอัลบั้มภาพตระหนักรู้ว่า "ฉันคือใคร" อาจเป็นไปได้ในทางที่รู้ตัว หรือไม่รู้ตัวก็ได้ ซึ่งการแสดงตัวตนออกไปนั้น อาจเป็นไปได้โดยอัตโนมัติที่จะแสดงตนไปว่า "ฉันคือใคร" และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนหนึ่งของผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ไม่ได้ตอบในสิ่งที่ตระหนักออกมาเท่าใด (ในระดับที่เป็นการรู้สำนึก) และคำตอบมักไม่แสดงถึงอัตลักษณ์ในเชิงลึกแต่อย่างใด ดังนั้นสิ่งที่ปรากฏผลึกคั่นในการสร้างตัวตน และเล่าถึงความเป็นตัวตนของตัวเองมาจากการรู้สึกภายในตัวตน (inner self) ระดับไร้สำนึก (unconscious) แล้วถ่ายทอดออกมาผ่านทางอัลบั้มภาพออนไลน์เสียมากกว่า

“ไม่มีคำตอบกับผมยังไม่รู้เลขตัวผมเป็นคนแบบไหน ผมค่อนข้างจะมีความขัดแย้งในตัวเองสูง ผมไม่สามารถบอกนิสัยของตัวเองได้ชัดเจน”

(ภูมิทรัพย์ รัตนาประภาพันธุ์, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

“ง่ายๆ สบายๆ”

(ศัชรินทร์ วชศิริกัญย์, สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2549)

“คนที่คุยด้วยสนุก อยู่ด้วยแล้วมีความสุข(มั้ง) ง่ายๆ สบายๆ”

(ปิยะ ศิริกุล, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

“ผู้หญิง ไม่มีหัวใจ”

(emome(นามสมมติ), สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2549)

“ผู้หญิง ใน โลก อินเทอร์เน็ต ไม่มีตัวตน”

(พิทดา วงศ์พรหม, สัมภาษณ์ 17 มีนาคม 2549)

“ก็เป็นคนเข้ากับคนอื่นยาก ไม่ค่อยพูดกับคนไม่รู้จักหรือไม่สนิท แต่ถ้าคนที่สนิทด้วย
ค่อยๆ หอย เลข ขี้อาย กล้าแสดงออกบางครั้ง มั่นใจในตนเองสูง มั่นใจตัวเองอยู่ข้างในไม่
ได้แสดงออกมา”

(วนา นุชจำรูญ, สัมภาษณ์ 17 มีนาคม 2549)

5.1.2 ขั้นตอนการสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์

ก. ขั้นตอนการผลิตภาพ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพ

การผลิตภาพ หมายถึงขั้นตอนการผลิตเพื่อให้ได้ภาพออกมา และนำมาใช้ในอัลบั้มภาพ
ออนไลน์ โดยเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์จะใช้อุปกรณ์ต่างๆ ในการผลิตภาพ ได้แก่ กล้องถ่ายภาพ
ดิจิทัล กล้องถ่ายภาพดิจิทัลในโทรศัพท์เคลื่อนที่ เว็บแคมเมร่า และหากภาพที่มีอยู่เป็นสิ่งพิมพ์ หรือ
ภาพถ่ายต้องใช้เครื่องสแกนเนอร์เพื่อคัดลอกภาพดังกล่าวให้อยู่ในรูปแบบของดิจิทัลไฟล์ ผู้วิจัยพบว่า
ผู้สร้างอัลบั้มภาพส่วนใหญ่ใช้กล้องดิจิทัล และ กล้องดิจิทัลในโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นส่วนใหญ่เนื่อง
จากเป็นที่นิยม และง่ายต่อการนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ และสามารถถ่ายภาพตนเองได้ โดยเรียงลำดับ
กล้องที่ใช้ในการถ่ายภาพดังต่อไปนี้

- กล้องดิจิทัล
- กล้องดิจิทัลในโทรศัพท์เคลื่อนที่
- เว็บแคมเมร่า
- กล้องฟิล์ม

ผู้วิจัยพบว่าผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ส่วนใหญ่มักเป็นผู้ถ่ายภาพตนเอง (self - portrait) เนื่อง
จากกล้องดิจิทัล หรือกล้องดิจิทัลในโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นเป็นของที่อยู่กับตัว สามารถถ่ายที่ไหน และ
เมื่อใดก็ได้ และพบว่าเทคโนโลยีการถ่ายภาพดังกล่าวกำลังได้รับความนิยมในพื้นที่ส่วนตัว โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากที่

อยู่ในภาพพบว่า ในหลายๆ ภาพเป็นฉากห้องนอน หรือแม้แต่กระทั่งห้องน้ำ และส่วนหนึ่งเทคโนโลยีในปัจจุบันเป็นเทคโนโลยีพกพาซึ่งจะติดไปกับมนุษย์ทั้งในพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ส่วนตัว และบางเทคโนโลยีอย่างเว็บแคมเมรัวซึ่งติดอยู่กับคอมพิวเตอร์ก็มักอยู่ในบริเวณห้องนอนด้วย เทคโนโลยีดังกล่าวได้เข้าไปสู่พื้นที่ส่วนตัวของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ และสามารถทำให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สามารถเปิดเผยอัตลักษณ์ของตนเองในความเป็นส่วนตัวได้มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภาพอาบน้ำในห้องน้ำของตนเอง ภาพถ่ายนอนบนเตียงของตนเอง เห็นได้ว่าเทคโนโลยีหรือ อุปกรณ์การถ่ายภาพในปัจจุบันส่งผลต่อการเปิดเผยอัตลักษณ์หรือตัวตนได้

ภาพที่ 5.1: แสดงภาพถ่ายที่ถ่ายในพื้นที่ส่วนตัว

การคัดเลือกมุมมอง / การโพสต์ท่า

เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์จะใช้กล้องถ่ายภาพ ถ่ายภาพที่ตนเองต้องการ อาจเป็นภาพที่คนอื่นถ่ายให้ หรือการถ่ายภาพตนเอง (self portrait) ทั้งนี้จะมีการคัดเลือกมุมต่างๆ อาจถ่ายเฉพาะหน้า หรือบางส่วนของร่างกาย จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่า ผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์มักมีการคัดเลือกมุมมองของตนเอง โดยจะคัดเลือกมุมมองที่ตนคิดว่าดี หรือเป็นมุมที่ถ่ายออกมาแล้วดูดี ซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ทางด้านบวกของตนเอง โดยกรองเอาเฉพาะมุมมองที่ตนเองคิดว่าดูดี

“ก็ส่วนใหญ่จะเป็นด้านซ้ายคือไม่ถ่ายหน้าตรงอะ จะเอียงซ้ายนิดหน่อย”

(พิรานันท์ ลิ้มสกุลวานิชย์, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

“มีแต่คนบอกว่ามูนี่ดูดีที่สุดอะครับ”

(bung (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

“ก็ถ่ายแล้วดูดี ถ้าดีก็เออลงคับ”

(สารินทร์ วงศ์วิวัฒนากุล, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

“อะพี่ คนอื่นมันไม่รู้มูม ถ่ายผิคมามั้ง กคเองมันส์กว่าเยอะ คุณแสงคุณเงา ตัวเราเองเราต้องรู้ว่า มูม ไหนถ่ายแล้วคูคิสุด บางคนหน้าใหญ่ หน้ายาว มันต้องใช้แสงเข้าช่วย แต่ว่าตัวผมเองการที่ทำให้แสงเข้า ด้านข้างจะคูหน้าแคบแล้วคูคิขึ้น ^^ แต่ละคน ถ้าถ่ายภาพตัวเองบ่อยๆ จะรู้เอง”

(ผกาขพิณ คุลยานุญ, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2549)

ขั้นตอนการถ่ายภาพนั้นผู้ถ่ายมักลองผิดลองถูกด้วยการถ่ายหลายครั้ง หากไม่พอใจก็จะถ่ายไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้ภาพที่พอใจ เพราะการถ่ายภาพด้วยกล้องถ่ายภาพดิจิทัลไม่เป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ไม่พอใจก็สามารถลบแล้วถ่ายใหม่ได้

“กคเองหลายๆ ครั้ง ถ่ายแบบสุ่มมูมกล้อง ผมประมาณว่าถ่ายไป 100 ภาพ แล้วคัดภาพที่เหมาะสม สัก 50-60 ภาพ”

(โน โมกิ (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

นอกจากนี้แล้วมูมกล้องยังสามารถใช้เพื่อบ่งบอกเอกลักษณ์ของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ได้อีกด้วย

“อ้อ ก็รูปร่างที่มูมสวยๆ ทำที่เป็นเอกลักษณ์ แบบกวนๆ หรือมูมที่ดูรู้ว่าเป็นตัวผม”

(ภูมิทรัพย์ รัตนประภาพรินทร์, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

การตกแต่งรูปภาพ

เมื่อถ่ายภาพเสร็จเรียบร้อยแล้วก่อนที่จะนำเข้าสู่อัลบั้มภาพออนไลน์ เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์จะต้องนำภาพถ่ายต่างๆ เข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ พบว่าก่อนนำเข้าสู่อัลบั้มภาพออนไลน์มักมีการปรับแสง หรือการตกแต่งกราฟฟิกเพิ่มเติม เช่น ใส่ตัวอักษร ใส่ลวดลายต่างๆ ให้กับภาพ ทั้งนี้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ต้องมีต้นทุนความรู้อยู่ด้วย หรืออาจให้บุคคลที่รู้จักช่วยปรับแต่งภาพ

“มีบางภาพที่มีคก็ปรับแสงนิดหน่อยคะ”

(จิราวัฒน์ กมลศิลป์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

“ทำให้ภาพมันดูขาวขึ้น สว่างขึ้น”

(วรธิดา โชคชัยวรกุล, สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2549)

“เพิ่มข้อความสัญลักษณ์ของตัวเองครับ อย่างผมนามแฝง คือ spown”

(ศักดา คุณชาติ, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

จากขั้นตอนก่อนการผลิตผู้วิจัยพบว่าภาพถ่ายที่ได้มาอาจไม่ได้อยู่ในรูปแบบของภาพดั้งเดิม หรือมีการปรับเปลี่ยนไป ซึ่งหลีกเลี่ยงจากความเป็นจริง ภาพที่ได้มามักมีการตกแต่งปรับแสง สี เพื่อให้ภาพดูสว่างขึ้น การคัดเลือกมุมกล้อง ก็เปรียบเสมือนการคัดเลือกความจริงบางส่วน เช่น มุมต่างๆ ของหน้าตาที่ทำให้ออกมาดูดี จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีได้เอื้ออำนวยต่อการสร้างตัวตน โดยให้อิสระในการคัดเลือก ปรับเปลี่ยน และการตกแต่ง เพื่อให้ภาพที่ออกมานั้นดูดี ดูสวยกว่าความเป็นจริงได้

ผู้วิจัยพบว่าเจ้าของอัลบั้มภาพส่วนใหญ่มีต้นทุนความรู้ทางเทคโนโลยีสูง และเป็นเจ้าของเทคโนโลยีหลายอย่าง สามารถใช้อุปกรณ์ต่างๆ ในการถ่ายภาพ การนำภาพลงคอมพิวเตอร์ การตกแต่งภาพถ่าย ซึ่งต้นทุนเหล่านี้ ถือเป็นอำนาจอย่างหนึ่งในการแสดงอัตลักษณ์ของตนเองในแบบที่ตนเองพึงพอใจ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพ เทคโนโลยีรุดล้าจากพื้นที่สาธารณะเข้าสู่พื้นที่ส่วนตัว สังเกตได้จากฉากของภาพในอัลบั้มภาพออนไลน์ซึ่งถ่ายในพื้นที่ส่วนตัว เช่น ห้องนอน และห้องน้ำ โดยปกติแล้วการแสดงออกของปัจเจกบุคคลในพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ส่วนตัวจะแตกต่างกัน เช่น การเดินออกไปในภายนอกบ้านเรามากใส่เสื้อ และหากอยู่ภายในบ้านเราอาจถอดเสื้อก็ได้ เพราะเป็นที่ส่วนตัว และไม่มีใครเห็น แต่เมื่อเทคโนโลยีได้อำนวย และรุดล้ามายังพื้นที่ส่วนตัว การแสดงตัวตนออกไปจึงมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปด้วย กล่าวคือ ปัจเจกบุคคลจะเปิดเผยความเป็นส่วนตัวมากขึ้น เช่น การโชว์เนื้อหนังของตนเอง

ผู้วิจัยพบว่าเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ส่วนใหญ่มักใช้อุปกรณ์การถ่ายภาพแบบดิจิทัล เช่น กล้องถ่ายภาพดิจิทัล กล้องถ่ายภาพดิจิทัลในมือถือ หรือเว็บแคม มากกว่าการใช้กล้องฟิล์ม หรือการคัดลอกภาพ และการถ่ายภาพด้วยอุปกรณ์แบบดิจิทัล การถ่ายภาพได้อย่างไม่ต้องกังวลว่าฟิล์มจะหมดหรือเปลืองค่าใช้จ่าย ดังนั้นการถ่ายภาพแบบลองผิดลองถูกจนกว่าจะได้ภาพที่ตนเองพอใจ และเมื่อถ่ายเสร็จแล้วนำเข้าสู่การเก็บเข้าสู่คอมพิวเตอร์ อาจมีการตกแต่งภาพเหล่านั้นเพิ่มเติม เช่น การปรับแสง ปรับสี หรือการตกแต่งลวดลายเพิ่มเติม

จะเห็นได้ว่าการคัดเลือกความจริงบางส่วน และการตกแต่งจากภาพค้นฉบับ ทำให้ภาพที่ได้ไกลออกจากความจริง และส่งผลให้ภาพที่ปรากฏในอัลบั้มภาพออนไลน์ แตกต่างจากความเป็นจริง นั้นหมายความว่า กระบวนการถ่ายภาพนั้นส่งผลต่ออัตลักษณ์ที่จะถูกนำเสนอเข้าไปในอัลบั้มภาพออนไลน์

ข. ขั้นตอนการสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์

การสมัครสมาชิก

หากต้องการนำภาพเก็บเข้าไปในอัลบั้มภาพออนไลน์แล้ว จะต้องทำการสมัครสมาชิกเพื่อขอเปิดใช้บริการเสียก่อน โดยการกรอกข้อมูลส่วนตัวผ่านแบบฟอร์มผ่านระบบที่เว็บไซต์จัดไว้ให้ ซึ่งการกรอกแบบฟอร์มเปรียบเสมือนการตอบคำถามกับระบบว่า "ฉันคือใคร" ผ่านทางแบบฟอร์ม เช่น การบอกว่าตนเอง คือเพศอะไร อายุเท่าไร ภูมิลำเนาอยู่ที่ใด มีการศึกษาระดับใด ดังนั้นการกรอกข้อมูลจึงเป็นการแสดงอัตลักษณ์ของตนเองออกไปผ่านทางระบบการจัดการอัตลักษณ์แบบดิจิทัล (digital identity management systems)

ผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ต้องกำหนดชื่อสมาชิกของตนเองเพื่อใช้ในการเข้าสู่ระบบ และใช้เป็นชื่อเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารภายในเว็บไซต์ ซึ่งมีเป็นลักษณะเป็นนามแฝง (pseudonym) และหลังจากทำการสมัครสมาชิกเรียบร้อยแล้ว ก็จะสามารถเข้าสู่ระบบเพื่อนำภาพลงอัลบั้มภาพออนไลน์ได้ ซึ่งสิ่งต่างๆ ที่ได้กรอกลงใน การสมัครสมาชิก ตั้งแต่การตั้งชื่อสมาชิก การกรอกข้อมูลส่วนตัว ผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ก็เริ่มสร้างตัวตนใหม่เพื่อใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนแห่งนี้ การตั้งชื่อเป็นการเริ่มสร้างอัตลักษณ์ผ่านทาง การตั้งชื่อ ตนเอง เพราะชื่อสามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ได้ในหลายๆ ด้าน เช่น เพศ นุคลิกภาพ สถานภาพทางสังคม และรูปแบบการใช้ชีวิต เช่น dy_sad เป็นชื่อสมาชิกที่บ่งบอกถึงรสนิยมทางเพศแบบรักเพศเดียวกัน และกำลังมีอารมณ์เศร้า หรือ bartender boy เป็นชื่อสมาชิกที่บ่งบอกถึงเพศชาย และมีสถานภาพทางอาชีพเป็นคนรับใช้ในร้านเหล้า

การสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์

เมื่อได้สมัครเป็นสมาชิกของเว็บไซต์แล้ว ผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ก็จะได้พื้นที่ในการสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ เพื่อนำภาพเข้าไปเก็บไว้ โดยเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ต้องตั้งชื่ออัลบั้มภาพออนไลน์ และกรอกข้อมูลอัลบั้มภาพออนไลน์ ซึ่งเป็นกระบวนการตั้งชื่อให้กับอัลบั้มภาพออนไลน์

และให้ข้อมูลกับอัลบั้มออนไลน์นั้นๆ เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สามารถตั้งชื่อได้ตามใจ รวมถึงสามารถเล่าเรื่องตนเอง ประกาศ ประชาสัมพันธ์ หรือระบายอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ผ่านทางภาษา ซึ่งภาษาที่ใช้ก็สามารถบอกเพศได้ เช่น การใช้คำแทนตนเองว่า “ผม” หรือ “หนู” หรือสามารถบ่งบอกบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิดของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ได้เป็นอย่างดี เช่น

- ถ้ารักแล้วต้องไหวอ่อน•สันคลอนในอารมณ์•
- ถ้ารักแล้ว..ขม-ขม•ซ้ำตรมได้ทุกวัน•
- ก็อาจจะไม่รักให้หนักใจ•คิดไปว่า..แค่ฝัน•
- ความอารมณ์และผูกพัน•จะลบมันไป..จากใจ•

การเลือกหมวดหมู่

เป็นการคัดเลือกหมวดหมู่เป็นการตอบคำถามว่าตนอยู่ในกลุ่มใด ซึ่งชื่อของหมวดหมู่ในแต่ละหมวดหมู่นั้นสามารถบอกเพศ บุคลิกภาพ และสถานภาพได้ เช่น หม่อมเปรี้ยวมาดเข้ม, หม่อมสาวทำงาน, กระโปรงบานขาสั้น, มากันเป็นแก๊งค์

การคัดเลือกภาพ และการตั้งชื่อภาพ

การคัดเลือกภาพ คือ การคัดเลือกภาพจากคอมพิวเตอร์เพื่อนำภาพนั้นเข้าสู่อัลบั้มภาพออนไลน์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากภาพส่วนตัว เป็นภาพสาธารณะ พร้อมกับตั้งชื่อให้กับภาพ โดยเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์มักคัดเลือกภาพที่ตนเองคิดว่าดูดี หรือภาพที่ตนเองคิดว่าน่ารัก

“แหม ก็ต้องคัดที่แบบว่าดูดีละมังคะ แต่ของอูมก็เลือกที่ชอบอันไหนมองละชอบ แบบเอออันนี้ดูดีนะก็จะเอาลง”

(ilada_p (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2549)

“เอามาแสดกนแต่ภาพที่ว่าน่ารัก และคนอื่นอยากดูครับ จะเอาภาพที่เหลือไปแสดกน ไม่คุ้มค่าเหนื่อยครับเพื่อนผิหวัง”

(ศักดิ์ดา ดุลยชาติ, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

“คัดเลือกที่ทรงผมอะพีถ้าใช้ได้ก็เอาลง”

(มัลลิกา สงกา, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

การคัดเลือกเพลง

กระบวนการคัดเลือกเพลง โดยการเลือกเพลงประกอบอัลบั้มภาพออนไลน์โดยเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์มักเลือกเพลงที่บ่งบอกความรู้สึกในตอนนั้น หรือเพลงที่กำลังชอบอยู่ในขณะนั้น

“เพลงส่วนมากจะอัปเดตตามอารมณ์ตอนนั้น อย่างเช่น กำลังเศร้าก็เพลงเศร้าๆ หากอารมณ์มีความรัก ก็เพลงรักๆ น่ารักๆ”

(ศักดา คุณยชาติ, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

“อ้อๆ เราชอบเพลงไหนก็เอาเพลงนั้นเข้าคะ ถ้าเป็นเข็มก็สื่อถึงเพลงนั้นๆ ค่ะ เข็มส่วนมากชอบเพลงโรแมนติคเข้มนๆนะค่ะ”

(Khem (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2549)

การสร้างภาพแทนตน

การสร้างภาพแทนตน คือ การคัดเลือกตัวละคร การแต่งตัวให้ตัวละคร และการเลือกฉากต่างๆ ซึ่งต้องใช้เงินซื้อ มา เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สามารถเลือกได้ว่าจะใช้ตัวละครเป็นเพศอะไร แต่งตัวอย่างไร มีสิ่งของ สัตว์เลี้ยง อะไรประกอบฉาก ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบก็ขึ้นอยู่กับความชอบของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ ซึ่งเป็นการสร้างตัวตนในรูปแบบที่ตนเองอยากให้เป็น

ภาพที่ 5.2 แสดงการสร้างภาพแทนตนของเว็บไซต์ <http://www.jorjae.com>

ในการตกแต่งภาพแทนตนนั้นเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ตกแต่งตามความพอใจของตน และไม่จำเป็นต้องเหมือนกับรูปแบบการแต่งกายในชีวิตจริง

“สวยก็เอา เอาแบบที่อยากแต่งในชีวิตจริง”

(ภูมิทรัพย์ รัตนาประภาพันท์, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

“ก็ตามที่เราชอบ ที่ผมแต่งกับที่ผมชอบมันต่างกัน”

(วนา นุชจำรูญ, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

โดยสรุปผู้วิจัยพบว่าการสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์อยู่ในหลักของการประกอบสร้าง คือ กฎการคัดเลือก (law of selection) กล่าวคือ เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ทำการคัดเลือก การคัดเลือกภาพ ข้อความ และเสียงเพลง เป็นรูปแบบของการประกอบสร้าง (construct) ซึ่งเป็นไปตามหลักขององค์ประกอบต่างๆ เพื่อบ่งบอกถึงความเป็นตัวเอง และมักคัดเลือกภาพที่ดูดีเท่านั้น และเมื่อคัดเลือกส่วนต่างๆ แล้ว ก็นำองค์ประกอบต่างๆ มาเรียงร้อยกันจนเป็นอัลบั้มภาพออนไลน์ขึ้น ซึ่งเป็นการผสมผสานองค์ประกอบต่างๆ เข้าด้วยกัน เป็นการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองผ่านทางภาพและภาษา หรืออยู่ในกฎของการผสมผสาน (law of combination) การคัดเลือกภาพและข้อความของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์จึงเป็นการเล่าเรื่อง หรือการบอกกล่าวว่าคุณเองคือใคร

ผู้วิจัยพบว่าตั้งแต่ขั้นตอนของการถ่ายภาพ จนถึงการสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์นั้นก่อให้เกิดการเลือกเพียงความจริงบางส่วน โดยการตัดภาพที่ถ่ายออกมาดูดี และมีการปรับภาพเพิ่มเติม รวมถึงการกรอกข้อความต่างๆ ซึ่งสามารถกรอกเองได้อย่างอิสระ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่ออัตลักษณ์ของผู้สร้าง

กรอกข้อความต่างๆ ซึ่งสามารถกรอกเองได้อย่างอิสระ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่ออัตลักษณ์ของผู้สร้าง อัลบั้มภาพออนไลน์ซึ่งทำให้มีลักษณะไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือเป็นเพียงอัตลักษณ์ออนไลน์เท่านั้น

5.1.3 ขั้นตอนการเผยแพร่ตัวตน และภาพตัวแทน (representation)

เมื่อสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์เสร็จเรียบร้อยแล้ว อัลบั้มภาพออนไลน์ก็จะปรากฏแก่สาธารณะ เพื่อให้ผู้อื่นเข้ามาเยี่ยมชม จากการสัมภาษณ์เพื่อเปรียบเทียบตัวตนเสมือน หรือสิ่งที่แสดงออกไปในอัลบั้มภาพออนไลน์นั้นเหมือนหรือแตกต่างกับโลกของความจริงอย่างไร พบว่าอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์มีความแตกต่าง โดยจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยพบว่า ตัวตนในอัลบั้มภาพออนไลน์ไม่เหมือนกับตัวตนในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นการประกอบสร้าง การแปลงตัวตน หรือความเกินจริง

“สำหรับผมคล้ายด้านจิตใจครับ แต่ความเป็นจริงเราไม่น่ารักเท่า J mon “

(ศักดา คุณชาติ, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

“เป็นการเฟลอะมากกว่า เป็นการดึงดูคความสนใจ เหมือนการแต่งตัวสวยๆ ก็ทำให้มันดูดี บางรูปเหมือนจะไม่เฟลแต่มันก็เฟล ผมเป็นคนที่ยากนอกเหมือนจะเซลฟ์จัดแต่จริงๆผมสร้างเกราะให้ตัวเอง โดยใช้สิ่งที่ดูนิ่ง ไม่มีการเคลื่อนไหว”

(ภูมิทรัพย์ รัตนประภาพันธุ์, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

“เน้นสวย ต่างจากความเป็นจริง น้อย ก็เอาภาพที่สวยอ่าคะ ดูดี ก็จะมีมุมในตัวเองดีกว่าภาพที่เหมือนตัวเอง”

(emome (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2549)

“แต่ปกติเป็นคนชอบอะไรสบายๆ อาจจะได้ไม่ได้แต่งตัวเหมือนในอัลบั้มตลอด”

(สุชาดา หมั่นบุญมี, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

สาเหตุของความแตกต่างที่อัตลักษณ์เสมือนนี้ไม่เหมือนกับโลกแห่งความจริงอันเนื่องมาจากบริบทของอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการแปลงตัวตน ซึ่งให้อิสระแก่ผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์มากกว่าในโลกของความจริงที่มีกฎระเบียบมากกว่า

“ทำในสิ่งที่อยากทำ ที่โลกภายนอกที่จำกัดด้วยกฎหมายทำไม่ได้ ผมคิดว่ายังงัยๆ เขาก็ไม่มีทาง

เจอมผม ผมก็แค่ส่วนเล็กๆ ของสังคมที่เปิดเผยตัวในมุมอับแต่ไม่เปิดเผยในที่โล่งๆ”

(โน โมกิ(นามสมมุติ), สัมภาษณ์ 9 มีนาคม 2549)

“ต่างกัน ตรงที่ ถ้าโลกความเป็นจริงแล้ว อาจจะ ไม่โพสต์ทำแบบนั้น ต่อ สาธารณะอะ”

(พิทดา วงศ์พรหม, สัมภาษณ์ 17 มีนาคม 2549)

ในโลกของความเป็นจริงปัจเจกบุคคลย่อมมีการเปลี่ยนไปทั้งทางด้านกายภาพ และทางด้านจิตใจ แต่ลักษณะของรูปภาพซึ่งเหมือนกับหยุดเวลาช่วงนั้นไว้ ซึ่งผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์อาจไม่ได้นำเสนอถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการนำเสนอทางด้านลบ เพราะการนำเสนอในอัลบั้มภาพออนไลน์มักเสนอในทางบวกเท่านั้น

แต่ตอนนี้ไม่เหมือนในรูปแล้วละ อ้วนขึ้นตั้งโลเนาะ ไว้เดี๋ยวไปลดก่อน อีก2 เดือน อ้วนแน่

(พิทดา วงศ์พรหม, สัมภาษณ์ 17 มีนาคม 2549)

5.1.4 ขั้นตอนการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

เมื่อสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์เสร็จเรียบร้อยแล้ว เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์จะมีอัลบั้มภาพออนไลน์เป็นของตัวเอง และมีลิงค์เพื่อให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สามารถนำไปใช้เพื่อการอ้างอิงถึงอัลบั้มภาพของตนแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเผยแพร่ตัวตนของตนเอง หรือเป็นการเปิดเผยอัตลักษณ์ของตนเองอีกทางหนึ่ง ซึ่งการเผยแพร่เป็นรูปแบบหนึ่งของการเปิดเผยตัวตนแก่สาธารณะ ซึ่งอาจมีการรอด หรือพฤติกรรมชอบโชว์ร่วมอยู่ด้วย

เมื่ออัลบั้มภาพออนไลน์ของผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ปรากฏแก่สาธารณะ บุคคลทั่วไปก็สามารถเข้ามาติชม และโหวตให้คะแนนแก่ผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ได้ จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ส่วนหนึ่งเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแล้ว การติชมอัลบั้มภาพออนไลน์ก็ส่งผลแก่ความรู้สึกนึกคิดของผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ และส่งผลให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขอัลบั้มภาพออนไลน์ของตนได้ด้วย เช่น

“ถ้าเค้าติหรือคำ ก็ทำให้หมดความมั่นใจนะ”

(วนา นุชจำรูญ, สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2549)

“ก็อ ถ้าเค้าว่ามัน โป้ เราก็อจะเอาออก”

(พัทศา วงศ์พรหม, สัมภาษณ์ 17 มีนาคม 2549)

การที่เข้ามาพื้นที่สาธารณะแล้วนั้น ในบางครั้งไม่ใช่ว่าผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์สามารถกำหนดได้ว่าตนเองอยากจะเป็นอะไร เพราะ ยังให้ความสำคัญของการอยู่ร่วมในสังคม

“ผมคิดว่าผมถ่ายแบบศิลปะ คือ ทำให้ดูน่ารักๆ ไม่ใช่ถ่ายตรงนั้น (อวัยวะเพศ) ตรงๆ ถ้าภาพไหนเห็นผมจะลบออก ถ้าภาพไหนมาดูทีหลังแล้วเห็นผมก็จะลบออก เพราะผมไม่ชอบพฤติกรรมโรคจิตง่ะ”

(โน โมกิ(นามสมมติ), สัมภาษณ์ 9 มีนาคม 2549)

แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยของแต่ละปัจเจกบุคคลที่เชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อในสิ่งที่ตนเองนำเสนอความเป็นตนเองออกไปด้วย หากเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์คนใดมีลักษณะจิตใจมุ่งมั่นเชื่อมั่นในตัวเองสูง คำแนะนำติชมก็ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

“ไม่ส่งผล ไม่หรอกไม่เปลี่ยน ชี้แจงเปลี่ยน ใครจะว่าไม่สวย ก็ช่าง”

(emome (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2549)

5.1.5 ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

เมื่อสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์เสร็จเรียบร้อยแล้ว อาจมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขอัลบั้มภาพออนไลน์ในภายหลัง ทั้งนี้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ และไม่ได้มีลักษณะตายตัว เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ เช่น การเข้าไปเรียนที่ใหม่ การแต่งงาน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการเปลี่ยนสถานภาพ หรือบทบาท ซึ่งเป็นส่วนที่ปรับเปลี่ยนได้

ภาพถ่ายสามารถบันทึกช่วงเวลาของชีวิตช่วงหนึ่งๆ ได้ และเมื่อเวลาผ่านไป อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลก็สามารถเปลี่ยนไปได้เช่นกัน ผู้สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ก็เช่นกัน เมื่อเวลาผ่านไป และสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปอัตลักษณ์ต่างๆ ก็สามารถเปลี่ยนไปได้เช่นกัน เช่น ลักษณะภายนอก บุคลิกภาพ สถานภาพต่างๆ ผ่านไป การบันทึกภาพในอีกช่วงเวลาหนึ่งก็สามารถบ่งชี้ถึงความเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ได้เช่นกัน

“อยากดูความเป็นไปและเปลี่ยนแปลงของตัวเองจะครับ ด้านหน้าตา บุคลิก และนิสัย เมื่อก่อนจะดูเด็กๆ ไร้เดียงสา เค้านี้จะดูแรงๆ เซ็กซี่ๆ ของมันเปลี่ยนกันได้ หมายถึงคนมันเปลี่ยนกันได้ตามกาลเวลา และสภาพแวดล้อม และอายุ”

(โนโมกิ(นามสมมุติ), สัมภาษณ์ 9 มีนาคม 2549)

“เมื่อก่อนเด็กๆ โตขึ้น ใสดัลการแต่งตัวอาจเปลี่ยนไปหรือไม่”

(ตรีธารทาลัย สุภาณี, สัมภาษณ์ 9 มีนาคม 2549)

โดยสรุปผู้วิจัยพบว่าวิธีการต่างๆ ในกระบวนการสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ กระบวนการที่เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ได้สร้างอัตลักษณ์ตนเองผ่านทางเนื้อหาต่างๆ ซึ่งสร้างผ่านเทคโนโลยีการถ่ายภาพ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และผ่านกระบวนการสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการบอกว่า “ตนเองคือใคร”

จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีส่งผลต่อการสร้างอัตลักษณ์เป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะเปิดโอกาสให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์เข้าสู่พื้นที่สาธารณะแล้ว ยังเปิดโอกาสให้สร้างสรรค์ความเป็นตัวตนของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ และเทคโนโลยีนี้เองเป็นอำนาจที่ทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถสร้างอัตลักษณ์ของตนเองได้อย่างอิสระ สามารถคัดเลือกภาพบางส่วนของตนเองที่ดูดี สามารถคัดเลือกสิ่งที่ต้องการนำเสนอ เช่นการนำเสนออวัยวะเพียงบางส่วนของร่างกาย หรือการดัดแปลงภาพถ่ายในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รวมถึงเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตทำให้ปัจเจกบุคคลได้เผยแพร่ตัวตนของตนเองออกไป และอินเทอร์เน็ตยังเป็นบริบทที่ไม่มีใครรู้จักใคร และปราศจากกฎหมาย หรือบรรทัดฐานในโลกแห่งความเป็นจริง ส่งผลให้ปัจเจกบุคคลมีความกล้าที่จะนำเสนอตัวตนของตนเองที่ไม่อาจนำเสนอในโลกแห่งความจริงได้ เช่น การโชว์เนื้อหนัง การโชว์อวัยวะต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงการโชว์อวัยวะเพศ กล่าวได้ว่าเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถนำเสนอว่าตัวตนของตนเองได้โดยไม่ต้องสนใจ “คนอื่น” เท่าใดนัก หรือกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีเป็นอำนาจในการบอกว่า “ฉันคือใคร” ได้มากยิ่งขึ้น

5.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดอัลบั้มภาพออนไลน์

จากการสัมภาษณ์เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ และวิเคราะห์เนื้อหาในอัลบั้มภาพออนไลน์พบว่า มีปัจจัยที่ทำให้เกิดอัลบั้มภาพออนไลน์อยู่สองปัจจัย ได้แก่ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา และปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.1 ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (psychological factor)

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในเรื่องของแรงจูงใจทางจิตวิทยา และทางสังคม (psychological and social motivation) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เนื่องจากเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์มีความต้องการ หรือแรงจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วขับเคลื่อนออกมาเป็นพฤติกรรม และแสดงออกผ่านทางเนื้อหาต่างๆ ในอัลบั้มภาพออนไลน์ จากการวิเคราะห์เนื้อหา และการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่ามีแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์อัลบั้มภาพออนไลน์ดังต่อไปนี้

ก. ความต้องการผูกไมตรีกับผู้อื่น (affiliative needs)

ความต้องการผูกไมตรีกับผู้อื่น เป็นความต้องการที่เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการหาเพื่อน หรือหาคู่รัก และผู้วิจัยพบว่าเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์มักให้ที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงเบอร์โทรศัพท์เคลื่อนที่ไว้ในอัลบั้มภาพออนไลน์ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นติดต่อเข้ามาได้

information : "msn:princez_@hotmail.com แอดมาคุยกันนะครับ"

information : "ใครว่างก็แอดมาคุยกันได้嘛ครับ free_ha@hotmail.com"

information : "think_thong@hotmail.com : 01-8548996"

จากการสัมภาษณ์เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ถึงเหตุผลหรือแรงจูงใจที่เข้ามาสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ โดยส่วนใหญ่แล้วให้เหตุผลถึงการแสวงหาเพื่อนใหม่ เช่น

“ฝ่ายว่ามันก็ทำให้เราได้เพื่อนใหม่เพิ่มมากขึ้นเหมือนกันนะ”

(ฝ่ายฝ่าย, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2549)

“ก็...เป็นการพบปะพูดคุยและหาเพื่อนใหม่ๆ ไปในตัวด้วย”

(ปิยะ ศิริกุล, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2549)

“ก้อไม่มีอะไรอะครับแต่อยากรู้จักเพื่อนใหม่ๆอะ”

(Bung(นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

ข. ความต้องการการยอมรับ (esteem needs)

ความต้องการการยอมรับ เป็นความต้องการที่เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ต้องการการยอมรับหรือเป็นที่รู้จัก ชุมชนเสมือนในอัลบั้มภาพออนไลน์ก็เป็นสังคมหนึ่ง ซึ่งเมื่อเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ได้เข้ามาแล้วก็ย่อมต้องการได้รับการยอมรับเช่นกัน และเรื่องวัดประการหนึ่งที่สามารถเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ได้รับการยอมรับ คือ คะแนนโหวต

การโหวต หรือการลงคะแนน เป็นส่วนประกอบหนึ่งซึ่งมีในเว็บไซต์ที่เปิดให้บริการอัลบั้มภาพออนไลน์ และผู้วิจัยพบว่าเจ้าของอัลบั้มภาพส่วนใหญ่มักต้องการได้รับคะแนนจากบุคคลทั่วไปในชุมชนเสมือนแห่งนี้ โดยมักแสดงออกถึงความต้องการได้รับคะแนนโหวตไว้ในอัลบั้มภาพออนไลน์ ดังต่อไปนี้

information : " मैं+ โหวตให้เด็กคนนี้ด้วยนะครับ"

information : — โหวตด้วยนะจ๊ะ.. I love u อี อี —

information : "ใครเข้ามาดูโหวตให้หน่อยนะ อีอิ ไม่ใช่อะไรหรอกน้ำถ้าคะแนนน้อยยายคนอื่นเค้า"

ถึงแม้ว่าคะแนนจะไม่มีค่าอะไรในสังคมที่แท้จริง แต่ในสังคมออนไลน์ก็นับว่ามีค่ามาก เพราะเป็นเรื่องของคุณค่าทางจิตใจ เป็นเสมือนของแลกเปลี่ยน หรือใช้เพื่อแทนมิตรภาพ

“ก็ดูๆ มันก็เป็นเรื่องไร้สาระของคนทั่วไปนะ แต่มันก็มีผลต่อมิตรภาพที่เพื่อนๆ พี่น้องๆ ในเว็บ หยิบยื่นไมตรีให้กันคะ แล้วก็ผลคือกำลังใจคะ”

(สัมภาษณ์ khem , 8 มีนาคม 2549)

นอกจากนี้แล้ววัฒนธรรมการออกสังคม ก็มักจะต้องการเตรียมตัวในการออกสังคมที่จะต้องแต่งกายให้ดูดี เพื่อให้เหมาะสมกับการเข้าสู่สังคม และเป็นที่ยอมรับ การเข้ามาสู่พื้นที่สาธารณะในอัลบั้มภาพออนไลน์ก็ถือเป็นสังคมหนึ่งดังนั้นเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์จึงมักต้องใส่ใจกับการออกสังคม

นั่นด้วย จากการสัมภาษณ์พบว่าเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์มักคัดเลือกรูปภาพที่คมชัด แสงสวย และมั่นใจว่าภาพนั้นตนเองคิดว่าดี

“อ้อ...ภาพต้องชัด แล้วต้องมั่นใจว่าคนที่เข้ามาดูจะมีความสุขและสนุกกับภาพที่ลงคะ”

(สัมภาษณ์ khem , 8 มีนาคม 2549)

“ภาพคมชัด แสงสวย และที่สำคัญหน้าต้องสวย”

(ชุตินา มาศศรี, สัมภาษณ์ , 3 มีนาคม 2549)

“ถ่ายจำนวนมากมากมาก เขาจำนวนน้อย น้อยน้อย ก็คิดว่ารูปไหนดูดี ทุกคนก็ต้องอยากให้ตัวเองดูดี ถ้ารูปเราดูดีก็ต้องมีคนอยากรู้จัก อยากคุยด้วย ถ้ารูปเราแย่ก็ไม่มีใครอยากรู้จักอยากคุยด้วย”

(วนา นุชจำรูญ, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

นอกจากนี้แล้วพบว่ามีความต้องการยกย่องด้วย คือ ความต้องการได้รับการยกย่องจากสังคม โดยคิดว่าจะแน่นอนจะเป็นสิ่งที่ทำให้มีอำนาจ เป็นความภูมิใจ

“ก็แบบว่าบารมีมีมั่งครับ ยิ่งคะแนนเยอะยิ่งชูคอได้สูง”

(ตรีธรรทพาล์ สุภามิ , สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2549)

“คะแนนบ่งบอกถึงเรตติ้ง คะแนนมากก็ภูมิใจ”

(ศักดิ์ดา คลยชาติ, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

ค. ความต้องการแสดงออก

เว็บไซต์ที่เปิดให้อัลบั้มภาพออนไลน์สามารถให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์เลือกได้ว่า อัลบั้มภาพดังกล่าวจะเป็นอัลบั้มภาพสาธารณะ (public album) หรืออัลบั้มภาพส่วนตัว (private album) พบได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์เลือกเป็นแบบสาธารณะเป็นส่วนใหญ่ จากที่ในสมัยก่อนนั้นเมื่อถ่ายภาพเสร็จแล้วก็มักจะเก็บภาพไว้ดูส่วนตัว หรือให้คนรู้จัก หรือเฉพาะคนสนิทดูเท่านั้น ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการเก็บภาพในอัลบั้มภาพส่วนตัวเป็นการเก็บแบบสาธารณะซึ่งเปิดให้

บุคคลทั่วไปสามารถเยี่ยมชมได้ จะเห็นได้ว่าเป็นความต้องการหนึ่งของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ที่
ต้องการแสดงตนสู่สาธารณะ

ความต้องการดังกล่าวถือเป็นเรื่องปกติที่มนุษย์ทั่วไปพึงมี หากแต่ความต้องการแสดงออกนั้น
อาจอยู่ในรูปแบบของ "การโอ้อวด" ได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างถึงสาเหตุและแรงจูงใจ
ในการเก็บภาพในอัลบั้มภาพออนไลน์พบว่า เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์มีความต้องการอวด หรือ
ต้องการ โชว์ดังนี้

“ก็ต้องอยากโชว์บ้าง ใครที่บอกไม่มีก็โกหกละ”

(วนา นุชจำรูญ, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

“ก็อยากโชว์ เป็นพวกชอบโชว์เข้าใจ บ่”

(ชนาภากร สงจิตต์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

“แต่เนี่ยอยากถ่ายโชว์เพื่อนว่าเราน่ารัก ภาพส่วนตัว ภาพกล้องตัวเอง”

(ศักดา คุณชาติ, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

“อยากโชว์รูป”

(พัทธดา วงศ์พรหม, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2549)

“คัดภาพที่เรา แต่ง (อีกแหละ) ส่วนมากจะประมาณว่า โชว์ผมโชว์มากกว่า”

(ผกายพฤติ คุณขานุญ, 31 มีนาคม 2549)

ความต้องการแสดงออกของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์นั้นมีระดับต่างๆ จากความต้องการ
แสดงออก ไปจนถึงพฤติกรรมชอบโชว์อวดวะเพศ โดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้

ระดับที่หนึ่ง ความต้องการแสดงออก

เป็นระดับที่เป็นความต้องการปกติเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ที่ต้องการแสดงตัวตนออกไป

และในการเข้ามาในพื้นที่สาธารณะอย่างอัลบั้มภาพออนไลน์ก็ถือได้ว่าเป็นการแสดงออกถึงตัวตนอย่างหนึ่ง และผู้วิจัยพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วการเข้ามาเก็บภาพสามารถเลือกได้ว่าจะเก็บไว้คู่ส่วนตัว หรือสาธารณะ พบว่าเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นแบบสาธารณะ นั้นหมายความว่า การลงภาพในอัลบั้มภาพออนไลน์ไม่ใช่การเก็บเพื่อประโยชน์ใช้สอยเพียงอย่างเดียว แต่เป็นช่องทางที่เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ได้แสดงออก หรือเป็นโอกาสแสดงอัตลักษณ์ของตนเองออกไป และเมื่อเข้ามาอยู่ในบริบทนี้แล้ว ผู้วิจัยพบว่าเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ต้องการได้คะแนนโหวตมากๆ เพื่อที่ตนเองจะได้อยู่ในอันดับต้นๆ เพื่อที่บุคคลอื่นจะเห็นได้ง่าย

“มีคั๊บ...อย่างน้อยก็ขอให้อยู่ในลำดับมั้ง ก้อ...หาง่ายคั๊บ..คนอื่นก้อเห็นง่ายด้วย”

(ปิยะ ศิริกุล,สัมภาษณ์ , 23 มีนาคม 2549)

ระดับที่สอง เรียกร้องความสนใจ

การเรียกร้องความสนใจก็เป็นอีกระดับหนึ่งที่สูงขึ้นกว่าการแสดงออกเท่านั้น เพราะไม่เพียงแต่นำตนเองเข้าสู่พื้นที่สาธารณะเพื่อแสดงตน แต่พบว่าอัลบั้มภาพออนไลน์ต่างๆ ตกแต่งไปด้วยสีสันทัน การทำตัวอักษรกระปรึกระปรอย การใช้ภาพเคลื่อนไหวต่างๆเป็นการดึงดูดใจรูปแบบหนึ่ง

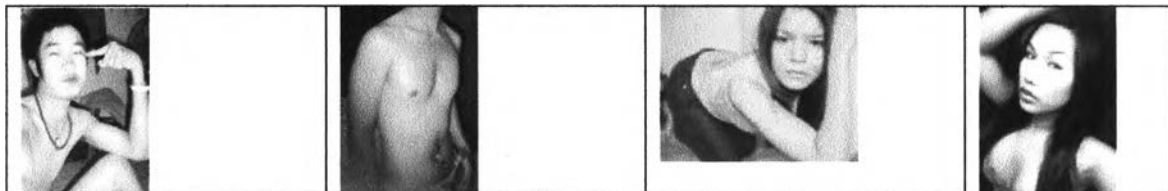

ภาพที่ 5.3 : แสดงอัลบั้มภาพออนไลน์ที่มีสีสันทัน ตัวหนังสือเคลื่อนไหว เรียกร้องความสนใจ

ระดับที่สาม การแสดงออกทางเพศ (sexual expression)

การแสดงออกทางเพศของเพศชายและเพศหญิงเพื่อต้องการบอกว่า "ตนเองเป็นเพศใด" และในหลายครั้งใช้เพื่อบ่งบอกความเชิดชู้ของตน โดยพบว่าในเพศหญิงและเพศชาย มักพยายามแสดงอวัยวะต่างๆ ที่บ่งบอกถึงความเป็นเพศหญิงเพศชายให้โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นการโชว์อวัยวะต่างๆ ของร่างกาย การแต่งตัว สวมเสื้อคั๊บๆ กางเกงหลุดกั๊นๆ

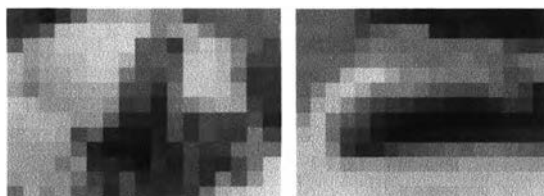
การใช้ร่างกายหรืออวัยวะต่างๆ ของตนเอง เปิดเผยในอัลบั้มภาพออนไลน์ มักแตกต่างจากการแสดงตัวในโลกแห่งความเป็นจริง เพราะไม่ใช่แค่การใส่สายเดี่ยว หรือการแต่งตัวแบบหวือหวาเท่านั้น เพราะเป็นการเปิดเผยเรือนร่างในระดับที่มากกว่าปกติ หรือแสดงอวัยวะบางส่วนที่ไม่สามารถแสดงออกได้ในโลกของความเป็นจริง เช่น การถอดเสื้อ หรือใส่เพียงชุดชั้นใน ของเพศชายและเพศหญิง การโชว์เรือนร่างเช่นนี้อาจเป็นเพียงการอวดเรือนร่างของตน หรืออาจใช้เพื่อดึงดูดความสนใจทางเพศ

ภาพที่ 5.4 : แสดงภาพเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ที่แสดงออกทางเพศ

ระดับที่สี่ พฤติกรรมชอบโชว์อวัยวะเพศ

เมื่อความต้องการในการแสดงออกมีมากจนเกินไป การแสดงออกนั้นจึงถือเป็นจิตเภท หรือเข้าข่ายโรคจิต เพราะเมื่อการแสดงออกทางเพศมีมากจนเกินไปก็อาจก่อให้เกิดความผิดปกติทางเพศได้ (sexual disorders) ในอัลบั้มภาพออนไลน์ พบว่ามีเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ที่เข้าข่าย “โรคจิตชอบอวดอวัยวะเพศ” โดยเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์จะถ่ายภาพอวัยวะเพศของตนเอง แล้วนำมาลงในอัลบั้มภาพออนไลน์ ซึ่งมีทั้งแบบเห็นหน้า และไม่เห็นหน้า มักพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง

ภาพที่ 5.5 : แสดงภาพเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ซึ่งเข้าข่ายพฤติกรรมชอบอวดอวัยวะเพศ

จากความต้องการแสดงออกทั่วไป จนถึงการเรียกร้องความสนใจ อาจพัฒนาไปสู่พฤติกรรมชอบอวด ผู้วิจัยพบว่าเพศชายและเพศหญิง ในอัลบั้มภาพมักมีภาพที่แสดงออกทางเพศด้วยการโชว์อวัยวะต่างๆ ของร่างกายซึ่งแสดงออกถึงความเป็นเพศชาย และเพศหญิง โดยเพศชายจะเป็นการโชว์กล้ามเนื้อ กล้ามแขน ร่างกายที่บึกบึน และในเพศหญิง เป็นการแต่งตัวเซ็กซี่ โชว์เนินอก สะโพก เอว บั้นท้าย รวมถึงการแสดงออกถึงท่าทางช่วยวนทางเพศ นอกจากนี้ยังพบจิตเภทแบบชอบอวดอวัยวะเพศตัวเอง (exhibitionism) อีกด้วย ซึ่งส่วนใหญ่พบได้ในเพศชายมากกว่าเพศหญิง การแสดงอวัยวะเพศอย่าง

“เข้าเกือบทุกวันนะ ก่อนไปเรียน กลับจากเรียน”

(จิวัฒน์ กมลศิลป์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

ง. ความต้องการที่จะเล่นสนุกสนาน

ความต้องการสนุกสนาน คือ ความต้องการที่จะสนุก หรือความพึงพอใจกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการเล่น (play) หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในอัลบั้มภาพออนไลน์เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สามารถเลือกภาพใส่อัลบั้มภาพออนไลน์ ตกแต่งอัลบั้มภาพออนไลน์ได้ด้วยตนเอง การแข่งกันโหวต ฯลฯ

“ก๊อดอนแรกเพราะว่าอยากเอาไว้ให้เพื่อนดู เห็นเค้าเล่นกันมีโหวตก็สนุกคินะ แต่พอเล่นไปรู้สึกว่ายอบนะอัลบั้มของเจ๊าะเจ๊ะ เราสามารถตกแต่งเอง ทำ wallpaper ใส่พวก code เอง สนุกดี”

(Ilada_p(นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2549)

จ. ความต้องการทางเพศ (sexual needs)

ความต้องการทางเพศเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ การเข้ามาในพื้นที่สาธารณะนั้น บ้างเจกบุคคลอาจมีความต้องการในการหาความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการแสดงออกทางเพศด้วยร่างกายของตน เพื่อดึงดูดความสนใจทางเพศ รวมถึงการลงข้อความในอัลบั้มภาพออนไลน์ที่มีลักษณะแสดงออกถึงความต้องการมีเพศสัมพันธ์ โดยในข้อมูลมักแสดงถึงรสนิยมทางเพศ (sexuality) ไว้ด้วย เพื่อแสดงว่าตนเองมีพฤติกรรมทางเพศอย่างไร เพราะบุคคลที่มาติดต่อจะได้เป็นคนที่มีความต้องการทางเพศไปในทางเดียวกัน

ตัวอย่างเนื้อหาในอัลบั้มภาพที่ให้ความหมายถึงความต้องการทางเพศ

เพศหญิง : สาวสวยเล่น webcam หากพี่คนไหนอยากดูปุเป๊วิวแบบนี้ ง่ายๆค่ะ เพียงเข้า มาที่

ห้อง #วิวสาว webmaster.com แล้วพีก็โหด yahoo messenger แล้วมารอขอไอดีปุเป็นทีหน้าห้อง #วิวสาว เท่านั้นพีก็ได้ดูวิวเสียๆแล้วค่ะ

เพศชายรักชาย : วันใดเหงาก็คุยกะไม้ไต้้นะคับคอยนายอยู่นะ 058190778
xboy_box@hotmail.com

เพศชายรักชายและหญิง : “ไปคับผม เหงา หง่าว และอยาก อยายามเพื่อนมาทำอะไรหนุก ๆ กันดีกว่า แก่หงา ติดต่อทางเมล mankingthailand@hotmail.com เท่านั้นนะคับ หรือออนเอ็มเล่นกัน”

ข. การใช้ในการอ้างอิงตัวตน

การเข้ามาในพื้นที่สาธารณะนั้น เป็นการก่อร่างตัวตนของตนเองขึ้นมา เมื่อปัจเจกบุคคลได้เข้ามาสู่ชุมชนเสมือน จึงเป็นการสร้างตัวตนขึ้นมาใหม่เพื่อใช้ในชุมชนเสมือน และเมื่อเข้าสู่กระบวนการสื่อสาร โดยปัจเจกบุคคลต้องติดต่อทำการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ซึ่งในชุมชนเสมือนมักติดต่อสื่อสารกันด้วยตัวหนังสือ เช่น ห้องสนทนา (chatroom) กระดานสนทนา (web board) หรือการคุยผ่านโปรแกรมสนทนา เช่น MSN หรือ ICQ ซึ่งการสนทนาในรูปแบบดังกล่าว เป็นการสนทนาโดยใช้วงจระภาษาเป็นส่วนใหญ่ และเป็นการสื่อสารที่ไม่เห็นหน้า และไม่สามารถรู้ได้ว่าคู่สนทนาเป็นใคร หน้าตาอย่างไร ดังนั้นคู่สนทนามักเรียกขานดูภาพซึ่งกันและกัน เช่น

“เวลา chat คนมันจะขอรูป เลขเอาลงเว็บชะเรย ให้เข้าไปดูเอง”

(metropolice(นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

“ชอบมีคนมาขอคูก็เลขทำไว้”

(วนา นุชจรรย์, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

“ก็เวลาเล่นเน็ตมีคนอยากเห็นหน้าก็เอาให้เค้าดู ”

(ตรีธารทาลัย สุภาณี , สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2549)

“ต้องการมีอัลบั้มภาพส่วนตัวที่ออนไลน์ให้เพื่อนดูคะ”

(จิวัฒน์ กมลศิลป์ , สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2549)

“สำคัญตรงที่ว่า เราคุยกะคนที่เราได้เห็นหน้าใจไม่ใช่ว่าคุย กะใครก็ไม่รู้ หน้าตาเป็น ใจ ก็ไม่รู้ มาดต้องมีหล่อแต่ก็ ยังคิดว่าที่จะต้องมานั่งจินตนาการเองว่าหน้าตาเขาเป็น แบบไหน ไม่นั่นหน้าตาดีหรือไม่ดีนะคุยได้หมดแต่ต้องมีรูปให้ดูเพราะว่าใจได้ไม่ต้อง จินตนาการใจ”

(สนธยา ตรงประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2549)

การนัดพบปะกันทางอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะการนัดกันเพื่อมีเพศสัมพันธ์ หน้าตา รูปร่าง หรือ ความน่าดึงดูดใจทางเพศ เป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยตัดสินใจที่ก่อนที่จะนัดเจอ

information : “หากเป็นชายแท้ หรือแมน ดิง ไบ อยากสนุกกับผมแอดมาได้เลยกับ jinopadol@hotmail.com ยินดีมีรูปภาพทุกรูปแบบครับ มีกล้องหรือรูปจะพิจารณาเป็นพิเศษครับ”

5.2.2 ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี (technological factor)

เทคโนโลยีได้เอื้ออำนวยต่อการก่อร่าง หรือการสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ขึ้น รวมถึงปัจจัยทาง ด้านการใช้งานของอัลบั้มภาพออนไลน์ที่มีประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นมูลเหตุจูงใจอย่างหนึ่ง และก่อให้เกิดการหลงใหลเข้ามาสู่อัลบั้มภาพออนไลน์ โดยปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี (technological factor) ได้แก่ การเอื้ออำนวยของเทคโนโลยี (technology facilitate) และปัจจัยทางด้านการใช้งาน (function) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.2.1 เทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยการสร้างอัตลักษณ์

ก. สามารถแสดงตนเองสู่สาธารณะ

อัลบั้มภาพออนไลน์เปิดโอกาสให้แสดงภาพของตนเองได้ ซึ่งเป็นการแสดงตัวตนในพื้นที่สาธารณะ ที่สามารถแสดง เพศ รูปร่างหน้าตา บุคลิกลักษณะ สถานภาพ และรูปแบบการใช้ชีวิต

ข. เอื้ออำนวยความสะดวกในการเล่าเรื่องของตนเอง

เปิดโอกาสให้เล่าเรื่องของตนเองได้ หรือระบายความรู้สึกต่างๆ ผ่านทางภาพ และตัวหนังสือ เช่น การระบายเรื่องชีวิตรัก ปัญหาชีวิต ระบายอารมณ์ เช่น

information : “บางครั้งฉันก็คิดว่า เธอคงเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดที่ใครคนหนึ่งจะมีได้ และอีกหลายๆครั้ง ฉันรู้ว่าเธอเป็นยิ่งกว่าเพื่อนมากมายนัก เธอคือส่วนสำคัญของชีวิต ซึ่งฉันนำติดตัวไปด้วย ทุกหนทุกแห่ง และไม่ว่าเธอจะอยู่ใกล้หรือไกล เราก็อยู่ด้วยกันเสมอ”

information : ‘@’ต้องเจ็บต้องปวดร้าวต้องเศร้าก็เพราะเธอคิดว่าไม่ได้เจอคนที่เฝ้าหาตนเจ็บคิดว่าเหงาดีกว่าหนาว ที่ ผ่านมาสุขบางเวลาดีกว่าเหงาทุกวัน‘@’

ค. สามารถสร้างสรรค์ตัวตนของตนเองได้อย่างอิสระ

เปิดโอกาสให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์แสดงอัตลักษณ์ของตนเองได้อย่างอิสระ เพราะไม่เพียงการถ่ายภาพถ่ายเท่านั้น แต่สามารถตกแต่งภาพแทนตน กรอบอัลบั้มภาพออนไลน์ และบรรยายข้อความต่างๆ ซึ่งเอื้ออำนวยให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สื่อสารได้ทั้งวงจระภาษา และอวัจนภาษา

ง. สามารถมีแหล่งอ้างอิง/เผยแพร่ตนเองได้

เทคโนโลยีอัลบั้มภาพออนไลน์ได้เปิดโอกาสให้เจ้าของอัลบั้มภาพมีอัลบั้มภาพออนไลน์เป็นของตนเอง โดยที่ไม่ต้องอาศัยการสร้างเว็บไซต์ หรือเช่าพื้นที่เอง ซึ่งสามารถนำชื่อเรียกที่อยู่ของเว็บไซต์ (Uniform Research Locator หรือ Url) เช่น <http://www.keepalbum.com/190763> ไปอ้างอิง เผยแพร่ตนเองในเว็บบอร์ด ห้องสนทนา หรือเว็บไซต์ต่างๆ ได้

“มีประกวดที่โรงเรียนบ่อยคะ เลยกทำลิงค์เว็บได้เลย”

(มัลลิกา สงกา, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

จ. สามารถทดลองตัวตนของตนเองได้

เปิดโอกาสให้ทดลองตัวตนในรูปแบบต่างๆ เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไข ภาพ ข้อความ ภาพแทนตนได้ เพื่อตอบรับกับอัตลักษณ์ที่สามารถเปลี่ยนไป

ฉ. การแปลงตัวตน

ในบริบททางสังคมแบบดิจิทัล ดังเช่นในอัลบั้มภาพออนไลน์นั้น ได้เปิดโอกาสให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สามารถสร้างสรรค์อัลบั้มของตนเองได้อย่างเต็มที่ และมีอิสระหรืออำนาจในการที่จะบอกว่าตนเองคือใคร เป็นใคร โดยที่ไม่ต้องเหมือนความจริง หรืออาจเป็นตัวตนที่ตนเองต้องการเป็น ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกภาพ การตั้งชื่อตนเอง การตกแต่งภาพแทนตน ซึ่งเป็นสิ่งที่เทคโนโลยีของระบบอัลบั้มภาพออนไลน์ได้อำนวยความสะดวกรองรับไว้

จึงเป็นเรื่องปกติที่การคัดเลือกภาพ หรืออาจมีการแต่งภาพร่วมด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการคัดเลือกความจริงบางส่วน หรือการปรับเปลี่ยนให้หลีกหนีจากความเป็นจริง เพื่อการนำเสนอตัวตนที่ดูดีออกสู่สาธารณะ

“ถ่ายจำนวนมากมามาก เอาจำนวนน้อย น้อยน้อย ก็คิดว่ารูปไหนดูดี ทุกคนก็ต้องอยากให้ตัวเองดูดี ถ้ารูปเราดูดีก็ต้องมีคนอยากรู้จัก อยากคุยด้วย ถ้ารูปเราแย่ก็ไม่มีใครอยากรู้จัก อยากคุยด้วย”

(วนา นุชจรรย์, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

“คงต้องคัดมาอะคับเพราะผมเองก็อได้มีไรดีเท่าไร ตัวจริงอุปาทว่ามักๆ อะคับ ก็อต้องเลือกรูปที่เราคิดว่าดูดีกว่าตัวจริงหนอยอะคับ”

อาจกล่าวได้ว่าบริบททางสังคมแบบดิจิทัล และเทคโนโลยีในอัลบั้มภาพออนไลน์เอื้ออำนวยให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สามารถสร้างตัวตนในแบบที่ตนเองอยากให้เป็น ทำให้ภาพที่ปรากฏในอัลบั้มภาพออนไลน์มีลักษณะที่เกินจริง (hyperreal) และเป็นการคัดเลือกความจริงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งโดยมากแล้วเป็นเหตุผลที่ต้องการนำเสนออัตลักษณ์ทางด้านบวกเพื่อให้บุคคลอื่นๆ ขอมรับ

5.1.2.1 การใช้งาน ประโยชน์ใช้สอยของอัลบั้มภาพออนไลน์

ก. ความต้องการหาพื้นที่เก็บภาพ

เป็นความต้องการพื้นที่ในการนำภาพไปเก็บไว้ หรือใช้เพื่อบันทึก เก็บรักษาภาพ เพราะในบางครั้งการเก็บในคอมพิวเตอร์อาจหายอันเนื่องมาจากฮาร์ดดิสก์เสีย อีกทั้งการเก็บภาพในอัลบั้มภาพออนไลน์ไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถเก็บได้หลายๆ ภาพอีกด้วย

“จริงๆ แล้วเห็นคนอื่นเค้าเปิดอะ แล้วน่าสนใจสินะ ก็เลยลองเข้าไปดู ใ้สรุปได้เยอะดีอะ”

(ผ้าฝ้าย, สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2549)

“ก็อยากเก็บภาพไว้อะคะ จะได้มาดูอีกทีตอนโต คิติ”

(pratapian, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

“บ๊ากล้องคะ ชอบถ่ายภาพแต่ไม่ชอบล้างเก็บไว้เป็นคนเลนเล่ออะคะ”

(จูติรัตน์ ประคัลถานนท์, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

ข. สามารถเปิดดูอัลบั้มภาพออนไลน์ของตนเอง หรือให้ผู้อื่นดูจากที่ใดก็ได้

เนื่องจากอินเทอร์เน็ตไม่มีข้อจำกัดด้านสถานที่ และเวลา ทำให้สามารถเปิดดูอัลบั้มภาพออนไลน์ของตนเองจากที่ใดก็ได้ รวมถึงสามารถให้บุคคลที่ไม่ว่าอยู่แห่งหนใดก็สามารถดูได้ทุกเมื่อ ด้วยเหตุผลนี้ทำให้ข้อจำกัดเรื่องสถานที่และเวลาหมดไป เมื่อเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ของตัวเองขึ้นมาแล้ว ก็เป็นการสร้างตัวตนขึ้นมาในอินเทอร์เน็ตที่สามารถอยู่ได้ตลอดเวลา หากใครอยากจะเข้ามาทักทายเพียงทิ้งข้อความไว้ และเมื่อเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์เข้ามาเช็คอัลบั้มภาพออนไลน์ตนเองเมื่อใด ก็สามารถทำการติดต่อกับบุคคลที่เข้ามาทักมายนั่นได้

“เพราะบางทีเพื่อนที่ไปต่างประเทศเค้าอยากดูจะได้ไม่ต้องส่งไปให้”

(จูติรัตน์ ประคัลถานนท์, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์อัลบั้มภาพออนไลน์

จากการวิเคราะห์เนื้อหาจากทั้งสามเว็บไซต์ และการสัมภาษณ์เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์เพื่อค้นหาว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์อัลบั้มภาพออนไลน์ ผู้วิจัยพบว่ามีปัจจัยดังต่อไปนี้

1.) แรงจูงใจต่างๆที่ผลักดันเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ให้มาสร้างอัลบั้มภาพออนไลน์ ได้แก่

- 1.1) ความต้องการผูกไมตรีกับผู้อื่น (affiliation needs)
- 1.2) ความต้องการการยอมรับ (esteem needs)
- 1.3) ความต้องการแสดงออก (exhibit needs) โดยผู้วิจัยพบว่า มีระดับความต้องการแสดงออก 4 ระดับ คือ ความต้องการแสดงออก เรียกร้องความสนใจ การแสดงออกทางเพศ และพฤติกรรมอวดอวัยวะเพศ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจซึ่งพบว่ามีอยู่ และเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวแปรหนึ่งซึ่งทำให้เกิดปรากฏการณ์อัลบั้มภาพออนไลน์ขึ้น
- 1.4) ความต้องการที่จะเล่นสนุกสนาน (play needs)
- 1.5) ความต้องการทางเพศ (sexual needs)
- 1.6) งบการในการอ้างอิงตัวตน (representation)

2.) การเอื้ออำนวยของเทคโนโลยี (technology facilitate) และปัจจัยทางการใช้งาน (function)

2.1) การเอื้ออำนวยของเทคโนโลยี

- ก. สามารถแสดงตนเองสู่สาธารณะ
- ข. เอื้ออำนวยความสะดวกในการเล่าเรื่องของตนเอง
- ค. สามารถสร้างสรรค์ตัวตนของตนเองได้อย่างอิสระ
- ง. สามารถมีแหล่งอ้างอิง / เผยแพร่ตนเองได้
- จ. สามารถทดลองตัวตนของตนเองได้
- ฉ. การแปลงตัวตน

2.2) ปัจจัยทางการใช้งาน (function)

- ก. ความต้องการหาพื้นที่เก็บภาพ
- ข. สามารถเปิดดูอัลบั้มภาพออนไลน์ของตนเอง หรือให้ผู้อื่นดูจากที่ใดก็ได้

โดยสรุปผู้วิจัยพบว่าแรงจูงใจต่างๆ ของเจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์นั้นมีหลากหลาย แต่แรงจูงใจดังกล่าวเป็นเพียงแต่ความต้องการเท่านั้นไม่สามารถแสดงออกมาได้ หากแต่เทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยที่เปิดโอกาสให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์ได้แสดงตัวตนต่อที่สาธารณะ และเปิดโอกาสให้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยช่องทางการสื่อสารที่สามารถเชื่อมโยงหลายๆ คนเข้าด้วยกัน และนอกจากนั้นเทคโนโลยีในอัลบั้มภาพออนไลน์ยังเปิดโอกาสให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สร้างตัวตนขึ้นมาใหม่ด้วยระบบต่างๆ ที่รองรับไว้ เช่นระบบการเลือกรูป (browse) ระบบการตกแต่งภาพแทนตน ระบบการคัดเลือกเพลง และอีกหลากหลายระบบที่เอื้ออำนวยให้เจ้าของอัลบั้มภาพออนไลน์สามารถสร้างสรรค์ตัวตนได้อย่างที่ตนเองต้องการเป็น

การสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มออนไลน์

Identity Formation In Online Photo Album

